

Krimp, ontgroening en vergrijzing

In dit fluchskrift zet het Fries Sociaal Planbureau (FSP) een aantal feiten en cijfers over de bevolkingsontwikkelingen in Fryslân overzichtelijk op een rij. Het biedt beleidsmakers en een ieder met interesse in dit thema inzicht in de recente demografische ontwikkelingen.

Op 1 januari 2014 telt Fryslân 646.317 inwoners. Tot 2011 groeide de bevolking jaarlijks. Daarna daalt de bevolking met enige honderden inwoners per jaar. Tussen 2011 en 2014 is de totale Friese bevolking met bijna 1.000 inwoners afgenomen (-0,1%). Landelijk is er in dezelfde periode nog een groei van 1,0%. De krimp van de bevolking vindt vooral plaats in gemeenten in Noord Fryslân, enkele Waddeneilanden en Oost- en Weststellingwerf in Zuidoost Fryslân. Het Rijk heeft Noordoost en Noordwest Fryslân aangewezen als anticipeerregio's voor bevolgingskrimp. In 2015 zijn ook de Friese Waddeneilanden en Zuidoost Fryslân voorgedragen als anticipeerregio's. De grootste groei van de bevolking heeft in de periode 2011-2014 plaatsgevonden op Ameland, Terschelling, in Heerenveen en Leeuwarden.

Map of the Iberian Peninsula showing the distribution of the index of the number of days with precipitation exceeding 1 mm per month for the period 1971-2000. The map is divided into regions, each labeled with a numerical value. The values range from -3,6 to 2,1. The regions are colored in shades of blue and red, indicating different levels of precipitation change.

Region	Value
Northwest (Galicia)	-3,6
North (Asturias)	2,1
North (Cantabria)	-1,6
North (Basque Country)	1,2
North (Navarre)	-0,9
North (Aragon)	-0,6
North (Catalonia)	-0,4
North (Balearic Islands)	-0,4
North (Valencia)	-0,6
North (Murcia)	-0,4
North (Alicante)	-0,4
North (Castile-La Mancha)	-0,6
North (Castile and León)	-0,9
North (León)	-2,8
North (Asturias)	-1,5
North (Cantabria)	-0,7
North (Basque Country)	-1,4
North (Navarre)	-0,9
North (Aragon)	-0,6
North (Catalonia)	-0,4
North (Balearic Islands)	-0,4
North (Valencia)	-0,6
North (Murcia)	-0,4
North (Alicante)	-0,4
North (Castile-La Mancha)	-0,6
North (Castile and León)	-0,9
North (León)	-2,8
North (Asturias)	-1,5
North (Cantabria)	-0,7
North (Basque Country)	-1,4
North (Navarre)	-0,9
North (Aragon)	-0,6
North (Catalonia)	-0,4
North (Balearic Islands)	-0,4
North (Valencia)	-0,6
North (Murcia)	-0,4
North (Alicante)	-0,4
North (Castile-La Mancha)	-0,6
North (Castile and León)	-0,9
North (León)	-2,8
North (Asturias)	-1,5
North (Cantabria)	-0,7
North (Basque Country)	-1,4
North (Navarre)	-0,9
North (Aragon)	-0,6
North (Catalonia)	-0,4
North (Balearic Islands)	-0,4
North (Valencia)	-0,6
North (Murcia)	-0,4
North (Alicante)	-0,4
North (Castile-La Mancha)	-0,6
North (Castile and León)	-0,9
North (León)	-2,8
North (Asturias)	-1,5
North (Cantabria)	-0,7
North (Basque Country)	-1,4
North (Navarre)	-0,9
North (Aragon)	-0,6
North (Catalonia)	-0,4
North (Balearic Islands)	-0,4
North (Valencia)	-0,6
North (Murcia)	-0,4
North (Alicante)	-0,4
North (Castile-La Mancha)	-0,6
North (Castile and León)	-0,9
North (León)	-2,8
North (Asturias)	-1,5
North (Cantabria)	-0,7
North (Basque Country)	-1,4
North (Navarre)	-0,9
North (Aragon)	-0,6
North (Catalonia)	-0,4
North (Balearic Islands)	-0,4
North (Valencia)	-0,6
North (Murcia)	-0,4
North (Alicante)	-0,4
North (Castile-La Mancha)	-0,6
North (Castile and León)	-0,9
North (León)	-2,8
North (Asturias)	-1,5
North (Cantabria)	-0,7
North (Basque Country)	-1,4
North (Navarre)	-0,9
North (Aragon)	-0,6
North (Catalonia)	-0,4
North (Balearic Islands)	-0,4
North (Valencia)	-0,6
North (Murcia)	-0,4
North (Alicante)	-0,4
North (Castile-La Mancha)	-0,6
North (Castile and León)	-0,9
North (León)	-2,8
North (Asturias)	-1,5
North (Cantabria)	-0,7
North (Basque Country)	-1,4
North (Navarre)	-0,9
North (Aragon)	-0,6
North (Catalonia)	-0,4
North (Balearic Islands)	-0,4
North (Valencia)	-0,6
North (Murcia)	-0,4
North (Alicante)	-0,4
North (Castile-La Mancha)	-0,6
North (Castile and León)	-0,9
North (León)	-2,8
North (Asturias)	-1,5
North (Cantabria)	-0,7
North (Basque Country)	-1,4
North (Navarre)	-0,9
North (Aragon)	-0,6
North (Catalonia)	-0,4
North (Balearic Islands)	-0,4
North (Valencia)	-0,6
North (Murcia)	-0,4
North (Alicante)	-0,4
North (Castile-La Mancha)	-0,6
North (Castile and León)	-0,9
North (León)	-2,8
North (Asturias)	-1,5
North (Cantabria)	-0,7
North (Basque Country)	-1,4
North (Navarre)	-0,9
North (Aragon)	-0,6
North (Catalonia)	-0,4
North (Balearic Islands)	-0,4
North (Valencia)	-0,6
North (Murcia)	-0,4
North (Alicante)	-0,4
North (Castile-La Mancha)	-0,6
North (Castile and León)	-0,9
North (León)	-2,8
North (Asturias)	-1,5
North (Cantabria)	-0,7
North (Basque Country)	-1,4
North (Navarre)	-0,9
North (Aragon)	-0,6
North (Catalonia)	-0,4
North (Balearic Islands)	-0,4
North (Valencia)	-0,6
North (Murcia)	-0,4
North (Alicante)	-0,4
North (Castile-La Mancha)	-0,6
North (Castile and León)	-0,9
North (León)	-2,8
North (Asturias)	-1,5

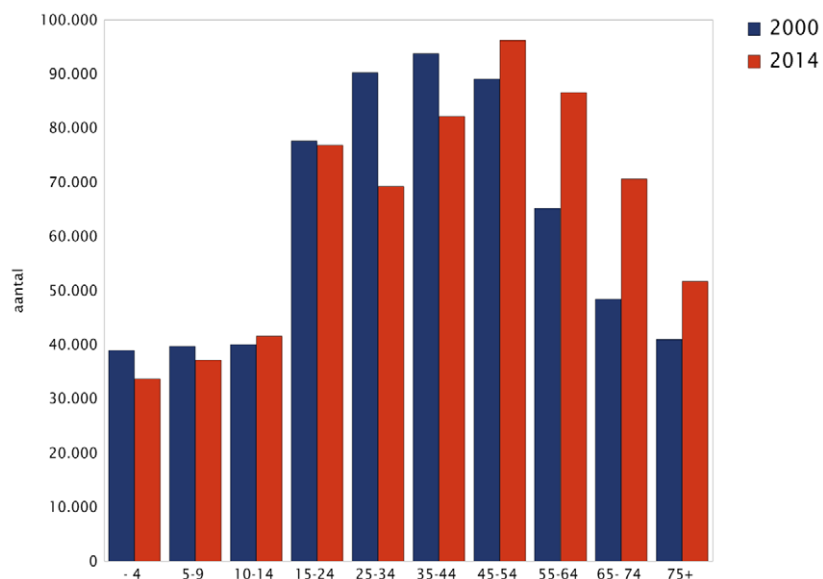
Bron: CBS, bewerking Fries Sociaal Planbureau

Vooral toename 55-plussers

Qua leeftijdsopbouw is in 2014 in vergelijking met 2000 het aantal Friezen vanaf 45 jaar toegenomen. De grootste groei heeft plaatsgevonden van Friezen van 55 jaar en ouder. Het aantal 55-64-jarigen is bijvoorbeeld met 33% toegenomen en het aantal 65-74-jarigen met 46%. Het aantal Friezen tot 45 jaar is daarentegen afgenomen. De grootste daling heeft plaatsgevonden van het aantal 25-34-jarigen (-23%), en het aantal 35-44-jarigen (-12%). Opvallend is ook de aanzienlijke daling van het aantal kinderen van 0-4 jaar, met ruim 13%. De gemiddelde leeftijd van de Friese bevolking is toegenomen van 38 jaar in 2000 naar 42 jaar in 2014. Dit is iets hoger dan landelijk waar het in 2014 41 jaar is. De hoogste gemiddelde leeftijd is te vinden op Schiermonnikoog met 46 jaar, de laagste in Leeuwarden met 40 jaar.

Groei/ afname naar leeftijdscategorie tussen 2000 en 2014

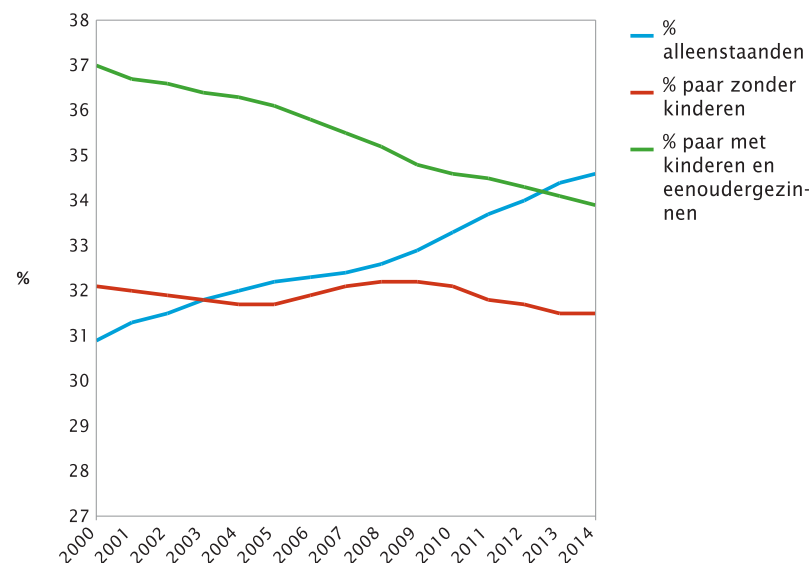

Bron: CBS, bewerking Fries Sociaal Planbureau

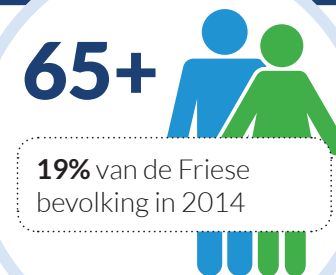
Meer huishoudens door toename alleenstaanden

In Fryslân zijn er in 2014 in totaal 285.320 huishoudens. Sinds 2000 is het aantal huishoudens toegenomen met 9,5%. Tegelijkertijd is sinds 2000 het gemiddeld aantal personen per huishouden afgenomen van 2,40 naar 2,27. Het laagste aantal personen per huishouden komt voor op de Waddeneilanden (met uitzondering van Ameland) en in Leeuwarden (1,95 personen). Littenseradiel telt met 2,50 personen per huishouden het hoogste gemiddelde, gevolgd door een aantal gemeenten in Noordoost Fryslân. Met gemiddeld 2,27 personen per huishouden zijn de Friese huishoudens iets groter dan landelijk waar dit gemiddeld 2,22 is. De huishoudenssamenstelling is in de periode 2000-2014 veranderd. Het aandeel alleenstaanden is toegenomen van 30,9% naar 34,6%. Tegelijkertijd is het aandeel gezinnen met kinderen afgenomen van 37% naar 33,9% van alle huishoudens in deze periode. Het aandeel (echt)paren zonder kinderen is redelijk stabiel gebleven (van 32,1% naar 31,5%).

Huishouden naar type in percentages, 2000-2014

Bron: CBS, bewerking Fries Sociaal Planbureau

65+

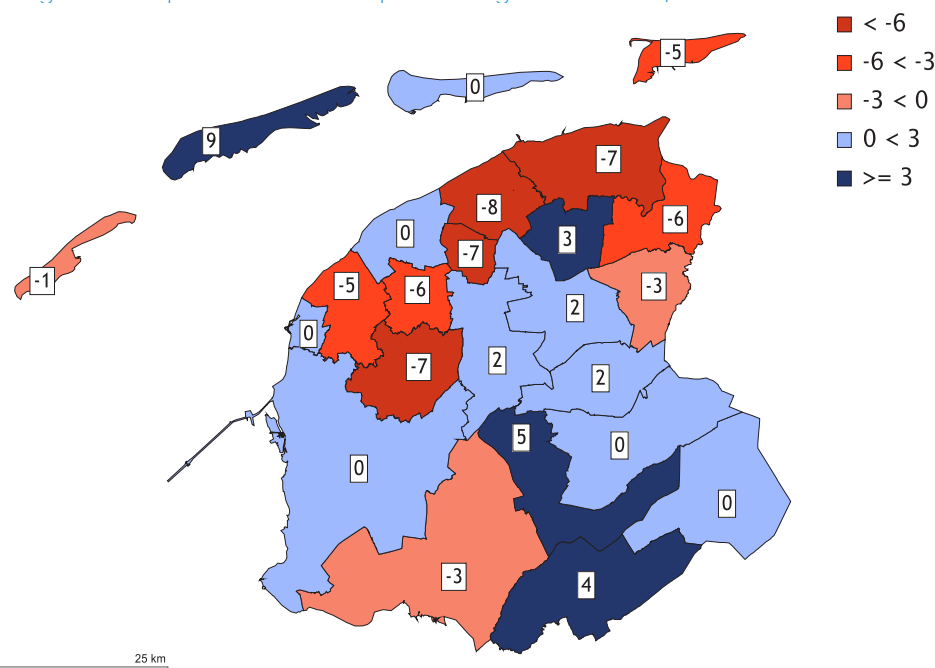
19% van de Friese bevolking in 2014

26% in 2030

Vooral negatief migratiesaldo in Noord Fryslân

In de meeste gemeenten in Noord Fryslân is in 2014 een negatief migratiesaldo. Dit betekent dat er meer mensen zijn vertrokken dan zich er hebben gevestigd. Gemeenten waar per 1.000 inwoners de meeste mensen zijn vertrokken in 2013, zijn Ferwerderadiel (-8) en Dongeradeel, Leeuwarderadeel en Littenseradiel (-7). Gemeenten waar per 1.000 inwoners de meeste mensen zich hebben gevestigd in 2014 zijn: Terschelling (+9), Heerenveen (+5), Weststellingwerf (+4) en Dantumadiel (+3).

Migratiesaldo per 1.000 inwoners per Friese gemeente, 2014

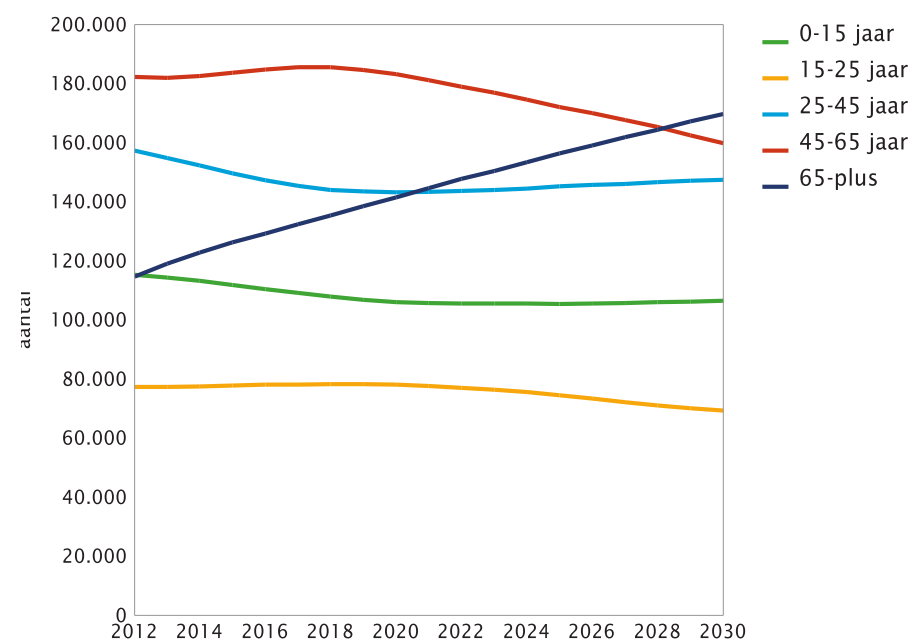

Bron: CBS, bewerking Fries Sociaal Planbureau

Vergrijzing neemt verder toe

In de afgelopen tijd zijn de vergrijzing en ontgroening ingezet. De komende decennia zet deze ontwikkeling naar verwachting nog verder door. Het aantal 65-plussers zal nog sterk toenemen. In 2030 zullen er naar verwachting bijna 170.000 65-plussers zijn tegen 122.445 in 2014; een toename van 38%. In alle leeftijdscategorieën tot 65 jaar vindt een daling plaats. Het aantal jongeren tot 15 jaar zal met 6% afnemen, het aantal 15-25 jarigen met 11% en het aantal 25-45 jarigen daalt met 3%. De leeftijdscategorie 45-65 jaar daalt nog het meest, met 13%. De daling van de bevolking tot 65 jaar betekent dat de bevolking in de productieve leeftijd afneemt. Dit heeft bijvoorbeeld consequenties voor de arbeidsmarkt.

Prognoses Friese bevolking per leeftijdscategorie, 2012-2030

Bron: Prognose Fryslân 2013, provincie Fryslân

Bevolking loopt terug in Noord Fryslân en de Stellingwerven

Volgens de prognoses van de provincie Fryslân uit 2013, zal de bevolking vooral in Noord Fryslân de komende jaren dalen. De grootste relatieve teruggang van de bevolking is naar verwachting op de Waddeneilanden, in Leeuwarderadeel en Kollumerland c.a.. Ook in Oost- en Weststellingwerf en in de voormalige gemeente Gaasterlân-Sleat daalt de bevolking naar verwachting. De bevolking zal naar verwachting van de Provincie nog toenemen in de gemeenten met de grotere plaatsen Leeuwarden, Heerenveen en Drachten en ook in Harlingen. Volgens de provinciale prognoses zal het aantal huishoudens in dezelfde periode nog toenemen in vrijwel alle gemeenten. Dit komt vooral door de toename van het aantal eenpersoonshuishoudens.

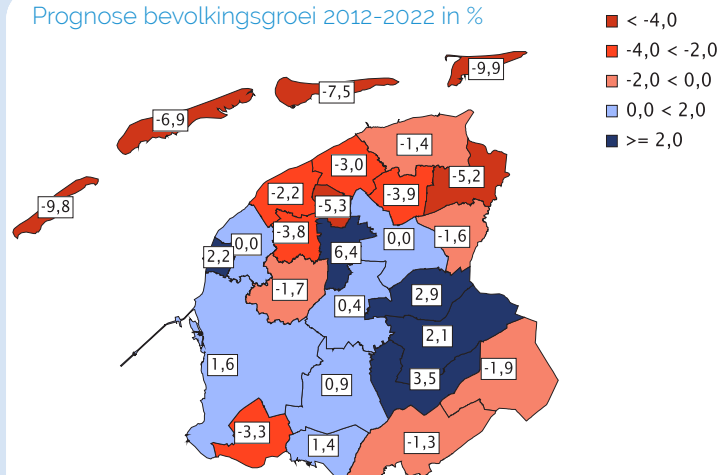
Samenvattend

Friese leeftijdsopbouw verandert

Fryslân verkeert in een demografische transitie. De totale bevolking groeit niet meer. In gemeenten in Noord Fryslân en in enkele gemeenten in Zuidoost Fryslân is al enige krimp van de bevolking waarneembaar. Tegelijkertijd verandert de leeftijdsopbouw. Vergrijzing en ontgroening treden op. Ook zijn er veranderingen in de huishoudenssamenstelling. Het aantal eenpersoonshuishoudens is toegenomen en het aantal huishoudens met kinderen gedaald. De prognoses geven aan dat deze trends zich in de komende jaren zullen voortzetten.

Deze demografische ontwikkelingen hebben consequenties voor vele aspecten van de Friese samenleving, zoals wonen, leefbaarheid, onderwijs, voorzieningenniveau, arbeidsmarkt en zorgverlening. In dit fluchskrift zijn algemene Friese trends en cijfers weergegeven. De ontwikkelingen en het tempo van verandering kunnen echter per gemeente en/of streek verschillen. De impact van de ontwikkelingen op lokaal niveau dient daarom nader geanalyseerd te worden.

Prognose bevolkingsgroei 2012-2022 in %

Bron: Prognose Fryslân 2013, provincie Fryslân

Colofon

'Bevolkingsontwikkelingen in Fryslân' is een uitgave van Fries Sociaal Planbureau, mei 2015. Deze publicatie is mogelijk gemaakt door de provincie Fryslân.

Op www.friessociaalplanbureau.nl vindt u meer cijfers over demografische ontwikkelingen.

Bronnen

CBS Statline
Provincie Fryslân

Auteur

Wilma de Vries, Fries Sociaal Planbureau

Eindredactie

Sonja Toonstra, Fries Sociaal Planbureau

Opmaak

Jongens van de Jong

FRIES SOCIAAL
PLANBUREAU

Westersingel 4
8913 CK Leeuwarden
T (058) 234 85 00
www.friessociaalplanbureau.nl